Arvydas Urbonavičius: „Investicija į lietuvių bendruomenę – investicija į mūsų vaikus ir lietuvybės ateitį“

Justina MIKELIŪNAITĖ

Artėjant JAV lietuvių bendruomenės 70-mečiui su vienos didžiausių lietuviškų organizacijų pasaulyje Valdybos pirmininku Arvydu Urbonavičiumi kalbamės apie nueitą kelią, Amerikos lietuvius šiandien ir strateginį planą, kaip pritraukti naujų narių, paskatinti veikti drauge net atokiausiuose regionuose įsikūrusius tautiečius ir pritraukti naujų investicijų į lietuvybę.

Pirmosios lietuvių emigracijos bangos į Ameriką prasidėjo po nepavykusio 1863–1864 m. sukilimo. XIX a. pabaigoje įsteigtos pirmosios draugijos, pradėtos kurti parapijos, virtusios tautiškumo lopšiais. Buvo organizuojami susibūrimai, kultūrinė, švietimo, religinė veikla, leidžiamos knygos, spauda. Daug lietuvių atvyko ir XX a. pradžioje, dalis jų – laikini ekonominiai migrantai, tačiau nemažai įsikūrė ir liko gyventi.

Pirmojo pasaulinio karo metu JAV lietuviai surinko daugiau nei milijoną dolerių Nepriklausomybės idėjos palaikymui, buvo suformuoti kariniai būriai, pasiruošę vykti ginti Lietuvos. Pirmieji išeiviai degė meile Lietuvai, noru padėti, tačiau veikė atskirai. Suvienyti skirtingas tautines organizacijas pabandė po Antrojo pasaulinio karo Ameriką pasiekę lietuviai. Iš Lietuvos priversta pasitraukti šviesuomenė siekė ne tik išlaikyti tautiškumą Amerikoje, bet ir pasiruošti grįžti į Lietuvą. Tad jiems atvykus suklestėjo lituanistinės mokyklos, kultūriniai židiniai, o 1951 m.

buvo įkurta JAV lietuvių bendruomenė. Ši organizacija suvienijo lietuvius visoje Amerikoje, aktyviai organizavo kultūrines veiklas, labdaros projektus, daug dėmesio skyrė lituanistiniam švietimui. Iki pat 1990-ųjų bendruomenės nariai itin aktyviai siekė padėti Lietuvai atsikovoti laisvę, bendravo su JAV politikais, rašė raštus, rinko lėšas ir buvo patys tikriausi savo šalies ambasadoriai.

JAV lietuvių bendruomenės 70-mečiui sukurta vėliava jubiliejiniais metais keliauja per visas 50 apylinkių. Savo kelionę ji pradėjo Lemonto lietuvių bendruomenėje (nuotraukoje), o užbaigs rugsėjo 11 d. jubiliejui skirtuose renginiuose. Asmeninio archyvo nuotr.

Pokario kartą suvienijo siekis išsaugoti lietuvybę, padėti Lietuvai išsikovoti Nepriklausomybę ir sugrįžti namo. Kokios priežastys skatina Amerikos lietuvius burtis ir veikti drauge dabar? Ar yra bendrų vardiklių su ankstesnėmis kartomis?

Po Antrojo pasaulinio karo JAV pasiekę lietuviai buvo priversti iš Lietuvos pasitraukti ne savo noru. Jie žinojo, kad yra du keliai – Vakarai arba Sibiras. Teko kalbėti su tais žmonėmis ir jų vaikais. Visi manė, kad išvyksta iš Tėvynės laikinai. Pokario išeiviai tikėjosi, kad Amerika paskelbs karą Rusijai ir jau po kelerių ar

keliolikos metų jie galės grįžti namo. Tad vaikus mokė lietuvių kalbos, papročių ir auklėjo taip, kad grįžę jie galėtų lengvai įsilieti į lietuvišką gyvenimą. Viltis grįžti, Lietuvos ilgesys ir skatino steigti mokyklas, burtis aplink parapijas.

Taip susikūrė JAV lietuvių bendruomenė, turinti aiškią struktūrą ir veiklos įstatus. Atvykusieji taip pat aktyviai įsitraukė į anksčiau įkurtų ateitininkų, skautų ir kitų organizacijų veiklas. Visų kartų lietuvius vienija tautiškumas, pilietiškumas, kalba, tradicijos, kultūra, siekis visas šias vertybes perduoti iš kartos į kartą. Pokario karta labai stipriai skiepijo lietuvybę vaikams, anūkams ir dabar – jau proanūkiams.

Vienas iš svarbiausių JAV LB pirmininko ir Valdybos tikslų yra pritraukti daugiau jaunimo. Nuotraukoje – Šiaurės Amerikos jaunimo sąjungos suvažiavimas Lemonte 2019 m. Asmeninio archyvo nuotr.

O kiek svarbu šiandieniniams emigrantams išsaugoti tautiškumą, pilietiškumą, kalbą? Ar jie perima ankstesnių kartų įdirbį?

Perima. Pirmiausia yra svarbu suprasti, kas vienija ir kas skiria skirtingas emigrantų kartas. Pokario išeiviai buvo priversti pasitraukti, tad jautė ypatingą nostalgiją, meilę Lietuvai. Atvykę į demokratišką šalį jie galėjo laisvai puoselėti savo tautiškumą, tapatybę, religiją. Jiems Lietuva buvo tarsi tolima, nepasiekiama pasakų šalis, į kurią jie vieną dieną svajojo sugrįžti. Šį vaizdinį ir perduodavo iš kartos į kartą. Ta meilė Lietuvai buvo idealizuota, lyg *laimės žiburys*.

Po 1990-ųjų išvažiavo Sovietų Sąjungoje gimę ir užaugę žmonės, savanoriškai pasirinkę ieškoti geresnio gyvenimo ar didesnių savirealizacijos galimybių už Atlanto. Naujieji atvykėliai, tarp kurių ir aš, pamatėme, kad didelė dalis lietuviškų organizacijų veikė prie bažnyčių. Daugumai mūsų tai atrodė neįprasta. Mes užaugome kitoje sistemoje, tad lietuvišką veiklą įsivaizdavome kitaip. Dar vienas skirtumas – požiūris į vaikų auklėjimą. Pokario išeiviai buvo įpratę leisti savo atžalas į lietuviškas mokyklas, nes tai buvo vienintelė vieta, kur vaikai galėjo bendrauti lietuviškai. Mūsų karta iš pradžių suabejojo lietuviškų mokyklų svarba. Atrodė, kad pakaks lietuviškai kalbėti namuose, kada panorėjus skambinti artimiesiems Lietuvoje, žiūrėti lietuviškus filmus, skaityti knygas. Vėliau supratome, kad išlaikyti lietuvybę tik šeimoje gerokai sudėtingiau, nei tikėjomės, tad dabar didžiąją dalį besimokančių lituanistinėse mokyklose sudaro vadinamųjų trečiabangių vaikai ir jau anūkai.

Daugumai pirmiausia rūpėjo ir kone visą laiką užėmė darbo paieškos, įsikūrimo rūpesčiai. Reikėjo atsistoti ant kojų, užtikrinti sau ir vaikams finansinį pagrindą. Tai nebuvo lengva, tad lietuviška veikla liko antrame plane. Kartais būdavo sunku sutarti, suprasti vieniems kitus. Vis dėlto nemažai senųjų emigrantų, prisimindami savo lietuviškos veiklos pradžią, matė, kad mums tiesiog reikia daugiau laiko. Tas laikas atėjo. Jau daugiau nei 20 metų esu aktyvus bendruomenės narys. Dabar nepalyginamai daugiau trečiabangių, kaip save vadiname, įsitraukė į lietuvišką veiklą, šios kartos atstovų bendruomenėje vis daugėja.

JAV lietuvių bendruomenės tarybos suvažiavimas Čikagoje 2019 m., kuriame dalyvavo Valdybos, Prezidiumo nariai ir garbingi svečiai. Asmeninio archyvo nuotr.

Ilgus metus bendruomenė aktyviai prisidėjo prie Lietuvos išvadavimo, o atgavus Nepriklausomybę rėmė jaunąją Lietuvą – pinigais, žiniomis, konsultacijomis. Taip pat buvo siunčiami didžiuliai kiekiai labdaros. Ekonominei situacijai Lietuvoje pagerėjus, šaliai įstojus į NATO ir ES, tapo nebeaišku: su kuo dabar kovoti, kaip dar padėti, kokia bendruomenės misija? Apie 2000-uosius kilo tikslo krizė, trukusi maždaug dešimtmetį. Po tokio atšalimo žmonės greitai pastebėjo, kad vaikai vis sunkiau kalba lietuviškai, vyksta nutautėjimas, ir pradėjo grįžti į bendruomenę. Lietuviai ėmė burtis į įvairius būrelius, grupeles pagal savo interesus, pomėgius. Atsigavo lituanistinės mokyklos, tautinių šokių grupės, chorai, sporto komandos, kūrėsi profesionalų ir kiti klubai. Žmonės suprato, kad lietuviškumas jiems reikalingas.

Dabar pagrindinis siekis – didinti gretas, išlaikyti tautiškumą, kalbą, ugdyti pilietiškumą čia, Amerikoje. Praėjusiais metais JAV bendruomenės Tarybai pristatėme naują strateginį planą, nes labai ilgai gyvenome vizija, kad lietuvių bendruomenė judės iš inercijos. Ta inercija slopsta. Kryptis išlieka lietuvybė, bet keičiasi jos supratimas ir veiklos formos. Svarstome, ką mūsų vaikai galės perduoti anūkams. Lietuvybę gavome iš savo tėvų, bet jei nepridėsime nieko nuo savęs, ateinančioms kartoms perduosime senelių lietuvybę. Juk tikrai turime ką

pridėti.

Šiandieniniai bendruomenės lyderiai yra motyvuoti tęsti organizacijos įkūrėjų pradėtus darbus. 70 metų veikianti JAV lietuvių bendruomenė turi neįkainojamą turtą – žmones, mokyklas, lietuviškus centrus. Tik nuo mūsų priklauso, ar perduosime visa tai savo vaikams. Šis įdirbis įpareigoja ir mus įrodyti, kad nesame prastesni už savo pirmtakus.

Lenkiu galvą prieš visus į šią veiklą įsijungusius žmones. Rodos, galėtume gyventi sau ramiai be lietuvybės, bet aukojame savo laiką, pinigus. Net ir po Nepriklausomybės įsikūrė ne vienas klubas, vykdantis bendrus projektus su organizacijomis Lietuvoje, teikiantis paramą. Mūsų veikla labai daugialypė.

Bendruomenės veikla išties apima daugybę sričių: nuo laisvalaikio praleidimo, bendrų švenčių, minėjimų iki paramos projektų, verslo partnerysčių. Ar ką nors praleidau?

Dar noriu paminėti socialinę veiklą, kuria stengiamės padėti senjorams. Nemažai lietuvių padeda senyvo amžiaus tautiečiams. Visą gyvenimą dalyvavę lietuviškoje veikloje žmonės ir sulaukę garbaus amžiaus geriau jaučiasi lietuviškoje kompanijoje, tad juos kviečiame į susibūrimus, popietes, kur yra galimybė pabendrauti, paklausyti paskaitų ar pažiūrėti lietuvišką filmą.

Žinoma, vien meilės lietuvybei neužtenka. Mūsų atramos taškas yra Lietuvių Fondas, remiantis apie 90 proc. JAV LB veiklos. Dabar tai yra 40 mln. dolerių apyvartos fondas, visas savo pajamas skiriantis lietuviškai veiklai remti. Be Lietuvių Fondo paramos negalėtume vystyti savo veiklos, puoselėti kultūrinio ir socialinio gyvenimo, organizuoti šokių ir dainų švenčių. Prie švietimo veiklos labai stipriai savo parama prisideda Kazickų šeimos fondas. Šių fondų ir mokinių tėvelių parama padeda išlaikyti daugiau nei 40 lituanistinių mokyklų. Veikla yra tęstinė, nenutrūkstama, reikalaujanti pasiaukojimo ir pokyčių.

Arvydas Urbonavičius (pirmas iš dešinės) su žmona ir JAV lietuvių bendruomenės atstovais bei Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininke Dalia Henke (trečia iš dešinės) Tautišką giesmę Pasaulio lietuvių metais, 2019-aisiais, giedoti susitiko Klaipėdoje. Asmeninio archyvo nuotr.

Kad veikla vystytųsi ir toliau, lietuvybė įgautų naujų formų, sukūrėte strateginį planą. Gal galėtumėte paminėti svarbiausius jo punktus?

Savanoriška organizacija negali visų sumanymų įgyvendinti vienu metu, tad susikoncentravome į tris dalykus. Mūsų prioritetiniai tikslai:

1. Pritraukti daugiau jaunimo, sustiprinti Jaunimo sąjungą, pasiūlyti kuo daugiau projektų, kad jiems būtų įdomu veikti.
2. Suaktyvinti apylinkių veiklą. Visoje Amerikoje turime jų 50. Kai kurios labai stiprios, bet yra senstančių, nykstančių bendruomenių. Tai natūralus procesas, bet apylinkėse, kuriose yra nors grupelė lietuvių, bandome

suaktyvinti veiklą, įtraukti žmones.

3. Kaupti lėšas, kad mūsų veikla būtų dar aktyvesnė ir stipresnė. JAV lietuvių bendruomenė yra didžiulė organizacija, tad visų norams ir užmojams įgyvendinti nepakanka net ir išties dosnios Lietuvių Fondo paramos. Norime, kad žmonės ar verslai investuotų į lietuvių bendruomenę, nes tai investicija į mūsų vaikus ir lietuvybės ateitį.

Šis planas buvo pristatytas 2020 m. spalį, tačiau dėl pandemijos sukelto sąstingio įgyvendinti jį galėsime pradėti tik šį rudenį, po naujai išrinktos Tarybos sesijos, kuri vyks šių metų rugsėjo 10–12 d. Čikagoje, Pasaulio lietuvių centre.

Kaip Jums, kaip vadovui, sekasi suvaldyti tokios didžiulės organizacijos narių lūkesčius, norus, interesus?

Tai ne vieno žmogaus darbas. Krašto valdybą sudaro 19 žmonių, kiekvienas atsakingas už savo sritį. Bendruomenės Taryba yra tarsi Seimas, į kurį kas trejus metus išrenkama 60 narių, jie kiekvieną rudenį kartu su 10 apygardų pirmininkų (50 apylinkių suskirstyta į 10 apygardų pagal regionus) renkasi į sesiją. Taryba kuria Bendruomenės įstatus ir nustato veiklos kryptis, o Krašto valdyba atlieka vyriausybės funkcijas. Tai yra vykdomasis organas, įgyvendinantis Tarybos sprendimus.

Labai svarbu į Valdybą surinkti pačius veikliausius, organizuočiausius ir sąžiningiausius žmones. Vieniems energijos užtenka metų metams, kitiems – trumpiau. Visi esame savanoriai, tad nuo daugybės asmeninių ir kitų aplinkybių priklauso, kiek savęs galime atiduoti.

Bandydamas suderinti visų interesus, stengiuosi bendradarbiauti su visais bendruomenės nariais – nuo pokario išeivių ir jų palikuonių iki trečiabangių. Kalbamės apie savirealizacijos galimybes, ką jiems reiškia lietuvybė. Valdybą sudaro labai įvairūs žmonės – nuo legenda vadinamo vicepirmininko socialiniams reikalams Juozo Polikaičio iki veiklios ir pilnos idėjų vicepirmininkės jaunimo reikalams Marijos Čyvaitės. Sėdėjimas prie vieno stalo su įvairių kartų ir patirčių lietuviais, įsiklausymas padeda laviruoti ir įtraukti įvairias amžiaus grupes į bendrą veiklą.

Pats, atrodo, entuziazmo dar nestokojate. Ketinate kandidatuoti antrai kadencijai?

Žmonės į Krašto valdybą atėjo norėdami ką nors pakeisti. Kai kurie šiek tiek nusivylė, kad negalėjo įgyvendinti visų sumanymų ir visiškai realizuoti savęs. Ir aš suprantu, kad galėjau padaryti daug daugiau ir geriau, bet sustabdė pandemija. Nenoriu išeiti iki galo neįvykdęs bent jau to, kas buvo planuota trejų metų kadencijai. Pasiryžimo dar bent vienai kadencijai man tikrai pakaks. Labai pasitikiu savo komanda, kuri, tikiuosi, dirbs ir toliau. Stengsimės, kad bendruomenė dar labiau atjaunėtų, nebūtinai trečiabangių sąskaita. Yra daugybė pokario išeivių anūkų, kurie dar nerealizavo savęs lietuvių bendruomenėje. Mano tikslas yra pritraukti naujų žmonių, nesvarbu, kokiai kartai jie priklauso. Galima įtraukti į lietuvišką veiklą ir pirmosios bangos, dar prieš karą atvykusių lietuvių, palikuonis. Mes gyvename Amerikoje, tad negalime reikalauti, kad kiekvienas bendruomenės narys kalbėtų lietuviškai. Jeigu žmogus širdyje jaučia lietuvybę, tikrai su džiaugsmu priimsime.

Paminklo A. Ramanauskui-Vanagui atidengimo ceremonija Lemonte, 2019 m. Asmeninio archyvo nuotr.

Ką Jums reiškia būti pasaulio lietuviu ir kas motyvuoja tiek laiko skirti visuomeninei veiklai?

Mane motyvuoja ir palaiko šeima. Žmona yra mano komandoje, ji mano bendražygė, atsakinga už specialiuosius projektus. Jauniausias sūnus Lukas, kuriam dabar 22, įsitraukė į JAV jaunimo sąjungos veiklą. Vyresnėlį Martyną

laikinai nuo lietuviškos veiklos atleidome, nes šiuo metu gyvena šeimos pagausėjimo rūpesčiais ir džiaugsmais.

Kai 1995 m. atvažiavau į Ameriką, įsikūriau Omahos mieste Nebraskos valstijoje. Šiame mieste radau nedidelę lietuvių organizaciją, kurios žmonės nustebino savo atsidavimu ir meile Lietuvai. Iki Čikagos – 7 valandos automobiliu, lėktuvu – vos valanda. Amerikos atstumais tai labai nedaug. Po metų apsilankiau Čikagoje, pamačiau Pasaulio lietuvių centrą, pajutau, kuo kvėpuoja Čikagos lietuvybė. Patekau į visai kitokį lietuvišką pasaulį, nei buvau palikęs Lietuvoje. Supratau, kad negalime to apleisti, o pradėti reikia nuo savęs.

Lietuvybė yra mano gyvenimo stilius. Turiu verslą, dirbu su amerikiečiais. Bet tai yra 8 valandų darbas, po kurio prasideda lietuviška veikla. Dabartinės pareigos įpareigoja atsiduoti jai visa širdimi. Net susitikus su draugais amerikiečiais kalba dažnai pasisuka apie Lietuvą.

26-eri Amerikoje praleisti metai padėjo suprasti, kad Lietuva nėra tik mažas taškelis prie Baltijos jūros. Lietuva yra visur ir visame. Kiekviename pasaulio krašte, kur rasi lietuvį, gali surasti su juo bendrą temą, jei tik norėsi domėtis, kuo tas žmogus gyvena. Jau nesuvokiu savęs kitaip nei pasaulio lietuviu. Vadinu save liberaliu konservatoriumi. Man atrodo svarbu išlaikyti tautiškumą, ugdyti pilietiškumą, bet kartu būti atviram pasauliui, priimti jį tokį, koks yra. Mes, kaip ir visas pasaulis, keičiamės. Jei Lietuva bus tik archajiška, užsidariusi šalis, mums bus sunku eit į priekį.

Turbūt ne tik Lietuvai, bet ir bendruomenėms siekiant pokyčių labai svarbu atsižvelgti į laikmetį.

Turi gyventi žengdami koja kojon su laikmečiu. Nepamiršti tradicijų, nes iš ten atėjome, bet tas tradicijas pritaikyti šiandienai. Kad jos būtų patrauklios ir priimtinos šių dienų jaunimui, kad jas galėtų perduoti ateinančiom kartom. Pavyzdžiui, kai mano sūnūs draugams pasakoja apie Kūčias, vėliau prašo dar informacijos apie mūsų papročius, tradicijas. Susidomėjimas toks, kad galima paskaitą skaityti. Suprantama, gali šiek tiek keistis patiekalai, detalės, bet svarbu ugdyti pareigą, norą išlaikyti autentišką tradiciją.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė man reiškia visame pasaulyje gyvenančių lietuvių sujungimą, kad galėtume dalintis savo patirtimi, idėjomis, semtis vienas iš kito energijos. Pasaulio lietuvių bendruomenių atstovus kviečiu atvažiuoti į Ameriką ir

pamatyti, ant kokių pamatų ši organizacija pastatyta. Pamatai buvo kuriami ne 70 metų, o bent dvigubai tiek. Dar svarbu paminėti, kad nors bendruomenė yra ne politinė organizacija, mums labai svarbu skleisti pasaulyje garsą apie Lietuvą, išsakyti savo poziciją apie kitų šalių veiksmus, grėsmes Lietuvai ir regionui. Dauguma mūsų esame JAV piliečiai, rinkėjai ir norime, kad mūsų pilietinė pozicija būtų išgirsta. Tad ne tik šokame ir dainuojame.

Labai svarbu skatinti pilietiškumą, padėti žmogui rasti savo terpę bendruomenėje. Amerikoje išties milžiniškas veiklų pasirinkimas. Galima lengvai numoti ranka ir įsitraukti į amerikietišką gyvenimą. Nutautėti labai paprasta. Be galo džiaugiuosi už tuos žmones, kurie apsisprendė nenutautėti, išlaikyti lietuvybę, nors ir gyvena toli nuo mūsų Tėvynės.

Projektas „Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.